Nro 4.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 13. PAZDZIERNIKA ROKU 1797. W PIĄTEK

OGŁOSZENIE. Taynego Konsyliarza Litewſkiego Gubernatora i różnych Ord row Kawalera

Sądom Ziemſkim w Gubernii Litewſkiey i wſzyſtkim w ogule komu o tym wiedzieć należy.

Gdy rozmaite okoliczności przymuſiły zgromadzenia Zydow zwane Kahałami, do zaciągnienia kredytu u różnych osob; gdy z tego względu wynikłe prawne proceſsa, ani wierzącym, ani też biorącym równey i ſprawiedliwey czynić nie mogą ſatysfakcyi, tak dalece; że w tey materyi iuż to ſame Kahały, iuż to ich Kredytorowie, codziennemi prawie do Rządu na wzaiem przynoszonemi ſkargami, ſtaią ſię przyczyną wielolicznych w poosobnym rzeczy rozbiorze nieprzyzwoitości: na odwrócenie więc tego wſzyſtkiego, i ukrócenie rozmaitych Procederow, zaniechane prawo tuteysze, nakazuiące Sądom Ziemſkim likwidacyą długow Kahalnych, do exekucyi doprowadzić determinuię w naſtępnym rzeczy opisaniu.

1mo. Sąd Ziemſki każdego Powiatu, w pierwszey kadencyi ſwoiego zaſiadania, nakaże Kahałom i przykahałkom w Powiecie nayduiącym ſię podać ſobie Tabelle długow Kahalnych, tudzież Tabelle onych przychodowe i rozchodowe.

2do. Z takowych Tabellì obowiązkiem iego będzie uczynić sciſłą kalkulacyą, iakie ſą aktualne dochody Kahałow, iak ſię one obracaią i na co expensować należy.

3tio. Jeżeliby co z takowych dochodow użytym być ſię okazało na partykularne ſtarszych potrzeby, do powrótu do Kaſsy powszechney zobowiąże.

4to. Każdy, ktokolwiek ma iaką pretensyą ſummowną lub inną do Kahału, w przeciągu teyże kadencyi podać onę powinien do Sądu Ziemſkiego, i dowodami wesprzeć, inaczey zaś traci prawo poszukiwania.

5to. W końcu kadencyi takowe wſzyſtkie pretensye Sąd Ziemſki rozważy, ſprawiedliwe utwierdzi, nieſprawiedliwe ſkasuie, i podług pierwszeńſtwa onych uformuie nową Tabellę,

6to. Tym ſposobem maiąc nową wiadomość funduszu i długow, ſposob opłaty procentow i kapitałow ułoży, dochody Kahalne pod dozor osoby zaparęczoney, lub własną ewikcyą maiącey oddawszy przez licytacyą na arędę wypuści.

7mo. Do Sądu Ziemſkiego należeć będzie także, rozpoznać zachodzące rozmaite ſpory między Kahałami, tudzież między Gminem i Starszemi; dla czego ułoży on pewne i do Praw tego Narodu ſtosowne prawidła, opisze obszerności Kahałow, i władzę zwierchnikow w materyach Ciwilnych, i do wykonania na potym poda.

8vo. Do ninieyszego Rozporządzenia nie należą Kahały, których iuż naſtąpiły likwidacye, i gdzie rozpoznane iuż zoſtały ſpory.

9no. Jeśliby ktokolwiek niekontent był z decyzyi Sądu Ziemſkiego, takowy apellować może do Sądu Nadwornego Litt: który apellacyą takową rozpozna.

10mo. Uſkuteczniwſzy to wſzyſtko Sąd Ziemſki, dla wiadomości Rapportem o wſzyſtkim Rząd Gubernſki uwiadomi, i iak poſtąpił w tym dziele, doniesie.

Takowe ogłoſzenie dla należnego wykonania przesyłaiąc w druku, do Sądow Ziemſkich i Grodzkich, ku powszechney wiadomości ſposobem zwyczaynym publikować zalecam. Dan w Wilnie 7bra 29 dnia 1797 roku.

Jakob Bułhakow. (MP.)

Z Petersburga 2. Października

Admirał *Cziczagow* i Wice-Admirał *Powaliszin* od flotty *Baltyckiego* morza na własną prożbę uwolnionemi są ze służby z pensyą i dozwoleniem noszenia munduru. Półkownicy: *Perchurow Wielikołuckiego*, *Tirtow Tulskiego*, Graf *Elmpt Archarowskiego*. *Durassow Jarosławskiego*, *Pieszibiszewski Kurskiego* regimentu Muszkietierow Szefami zostając, postępują na stopień Generał-Majorow: General-Majorowie *Hudowicz i Bibikow* na własne żądanie uwolnieni od służby z noszeniem munduru. General Lieutenant *Kuszelew* do stanu Cywilnego przeniesiony z rangą Taynego Konsyliarza. Półkownik i Kommendant *Elizabetgorodzki Komneno* zostaje Generał Majorem. Tęż rangę otrzymał Półkownik *Sewerin* z *Siemionowskiego* Leybgwardyi regimentu. General Lieutenant *Soricz* od służby uwolniony. Półkownik *Daszkow* został General Majorem i Szefem *Nasseburgskiego* regimentu Muszkietierow. Tenże stopień wziął Półkownik *Merkel* umieszczony w batalionie Generała Artilleryi *Melissino*.

Z Wiednia 27 Września.

Zawczora w nocy wyjechał ztąd General *Meerfeld* do *Udine* dni kilka zabawiwszy w naszey stolicy. Powszechnie rozumieją, iż przywiozłszy *Cesarzowi Jmści* ostateczne warunki podane od Generała *en Chef Buonaparte* niesie mu teraz odpowiedź ostateczną Dworu *Wiedeńskiego*. Biega pogłoska, iż zwycięzca *Włoski* wyraźnie miał oświadczyć, że już nie *Adiga*, lecz rzeka *Tagliamento* ma bydź granicą *Austryackich* Państw od *Włoskiey* ściany. Mamy nadzieję, iż jeśli nie całego *Adigi* brzegu, w części przynaymniey będziemy panami. *Cesarz Jmść* wraz po odjeździe Generała *Meerfeld* odprawiwszy konferencyą z Ministrami gabinetową, dał rozkaz *Hrabi de Cobenzl*, ażeby jak nayprędzey wybierał się w podróż do *Udine*. Czyli tam pojedzie dla ułagodzenia zbyt ostrych warunkow pokoju, czyli też ażeby dał okazalszą postać negocyacyi, traktat podpisał, lub nowe rozpoczął umowy, trudno zgadywać. Rzecz jednak w tym jest stopniu, iż tajemnica nie długo tajoną bydź może.

D. 19 po południu Sekretarz Ambassady *Neapolitańskiey*, który na początku Sierpnia był posłany do *Paryża*, powrócił do naszey stolicy z ważnemi listami od *Xcia Belmonte Pignatelli*. Wyjechał d. 10 już po rewolucyi zakończoney, zostawując miasto w zupełney spokoyności. Nawet w d. 4 czynione areszty prawdawcow i Direktorow, ich *deportacya* w naylepszym porządku dokonaną była; i sekret tak ściśle dochowany, że większa ludu połowa naymnieyszego poruszenia nie dostrzegła. Mówią tu o nastąpić wkrótce mającym pożyczeniu w *Szwaycarach* 12 mill. zł Ryńs na rzecz *Cesarza Jmści*. U tych Republikantow gotowizna tak się dziś zagęściła, tak wiele kray korzystał z rozruchow i klęsk narodow ościennych, iż kapitaliści nie wiedzą co czynić, nie mogąc odsyłać pieniędzy do banku *Genueńskiego i Weneckiego*.

Lękamy się żeby *ultimatum* od Direktoryatu przysłane nie zawierało w sobie warunkow, których z honorem przyjąć niepodobna i pogodzić. Tego podobno zdania jest Dwor *Wiedeński*, ponieważ armia *Austryacka* zewsząd zbliżać się zaczęła ku *Włoskim* granicom. Nie dawno przez *Trident* prowadzono w tamte strony 150 ciężkich armat. Dane już są rozkazy, ażeby czwarte batalliony wszystkich regimentow *Węgierskich* nie mieszkając ruszały ku *Wiedniowi*, gdzie wielki oboz będzie wytknięty. Jedna tylko nadzieja została, iż podróż Hr. de *Cobenzl* daremną nie będzie.

Z Londinu 19 Września z Gazety Berlińskiey.

W tym momencie odbieramy niepomyślną nowinę, iż negocyacye w *Lille* rozpoczęte zerwane zostały. *Lord Malmesbury* nie był tu szczęśliwszym, niżeli roku zeszłego w *Paryżu* ustąpić mu z granic Rzpltey kazano; już się znayduje w *Calais*: ekwipaże jego już były na okrętach. Ponieważ zaś Król Jmść z *Weymouth* powrócił, spodziewać się wypada wkrótce zwołania Parlamentu, na którym zapewne udecydowane będzie zaciągnienie długu nowego 30 mill: F. S. przynaymniey na popieranie woyny prawdziwie nieuchronney i konieczney. Tey przedłużenia każdy się spodziewał, ktokolwiek znał sposob myślenia Direktorow na urzędzie pozostałych.

Lord S. Vincent przed portem *Cadix* krążący, doniosł, iż *Hiszpani* sypią nowe od przeszłych ogromnieysze pod *Gibraltarem* baterye. Z naszey strony za usilnym staraniem Kommenderującego Generała *O Hara* wszystkie roboty są ukończone do należytego bronienia twierdzy przez się niedobytey. Admirał *Bridport* jeszcze z *Torbay* nie wyszedł pod żagle; wszakże w teraźnieyszey roku porze panujące wiatry i nawalności zabespieczają narod przeciw nieprzyjacielskiemu wtargnieniu. W *Lisbonie* czynią przygotowania, ażeby woyskom *Angielskim* w *Portugallii* stojącym ułatwić do Oyczyzny powrot, według traktatu niedawno zawartego. Rzecz ciekawa, czyli też Królowa *Portugalska* zechce umowy ratifikować, dowiedziawszy się o zerwaniu naszych z Rzplitą negocyacyi.

Według wiadomości z *Indyi Wschodniey* nadesłanych, w kraju *Marattow* powstały nie dawno wielkie rozruchy, domowey nawet woyny obawiać się trzeba, jeśli w rzeczy samey brat młodszy starszego z Tronu zepchnąć zechce, jak się oświadczył. Jeśliby przyszło do tego, wolne zostaną od napaści i trwogi osady nasze w tey części świata. *Tippo Saib* sobie samemu zostawiony, bez pomocy *Marattow* nigdy bydź nie może strasznym dla *Anglikow* nieprzyjacielem. Partya oppozycyi dziś nie obwinia Ministrow jak przedtym o zerwanie umowy w *Lille* rozpoczętey; bo jakimże sposobem przystać można było na zwrócenie *Francuzom* flotty spaloney w *Toulonie*, i odstąpienie osad zawojowanych z tak wielkim nakładem? Nie w tym dziś zaiste położeniu jest *W. Britania*, ażeby własne okręta

wydawała nieprzyjacielowi, jak przedtym *Kartagińczykowie Rzymianom.*

z Paryża 21. Września z Gazety Leydeńskiey.

Już tedy rzecz iest niewątpliwa, iż *Lord Malmesbury z Lille* ustąpił niechcąc podpisać *ultimatum*, które mu podali Obywatele *Treilhard i Bonnieres*. Podobny koniec wezmą negocyacye w *Udine*; Direktoryat wyraźny dał rozkaz Generałowi *en Chef armii Włoskiey* woynę rozpocząć ieśliby warunki niedawno podane wnet przyiętemi nie były. Chcąc zaś mieć gotowość zupełną do odparcia nieprzyiaciół, zalecił Ministrowi Woiennemu, ażeby woyska *Francuzkie* co rychley dopełnione, usposobił do nowey Kompanii na d. 15. miesiąca *Vendemiaire*. Tak więc rozwiąże się za dni kilka dwoiące narod pytanie: kto był przyczyną, żeśmy do tych czas nie mieli pokoiu, Direktoryat, albo też poniżone dziś Rady Prawodawcze?

Tym czasem narod w milczeniu i cierpliwości oczekiwał długo dowodow iaśnieyszych, któreby skazanych na wygnanie przekonywały o knowaną zdradę przeciw Oyczyźnie. Za przybyciem, Generała *Moreau* Direktoryat zaczął drukiem ogłaszać korrespondencyą, do którey Generał *Pickegru* miał należeć. W Przedmowie wyrażono: iż *Pickegru* zamyślał kommendę twierdz granicznych powierzyć Officyerom zaufanym, którzy na skinienie wydać one mieli nieprzyiacielowi; armią niedostatkiem, głodem &c. przeciw Direktoryatowi zniechęcić, buntować i rozwiązać, lub do obozu *Austryackiego* przeprowadzić; hoynie sypać pieniądze na przekupienie żołnierza; króla na koniec obwołać, i białą utkwić chorągiew na wolney ziemi. *Pickegru* mało sam pisał, nie chcąc się narażać na przypadki; spodziewał się wielką znaleść pomoc w radach i Direktoryacie; i wiele rzeczy tym podobnych; to wszakże, iak wyznał Generał *Moreau* w liście pisanym do Direktora *Barthelemy*, dostateczne nie iest do sądowego przekonania. *Pickegru* iednak osądzony już iest i ukarany; bo w niezgodach domowych nie wglądaią w sprawiedliwość i prawdę głęboko; dość iest naymnieyszego pozoru do zgubienia ludzi zacnych, którzy w opiniach politycznych nie chcą bydź zdania iednego.

Emigranci którym ustępować z kraiu nakazano, idą prawie wszyscy do *Bazilei*; Minister policyi zalecił Kommissarzom Departamentowym, uboższych przesyłać pośrzedami pocztowemi bez opłaty; Za rządow *Robertspierra* nie było tey powolności. Administratorowie którzy zanieśli protestacyą przeciw odmianom w *Paryżu* zdarzonym, wszyscy z urzędow zostali złożonemi. Generał *Scherer* Woienny Minister odebrał list od Generała *en Chef* armii *Sambry i Mozy Hoche* w ostrych nader wyrazach pisany; w którym obwinia go o społeczeństwo z upokorzonemi niedawno buntownikami, grożąc mu sądem i karą; wszakże do tych czas *Scherer* iest woiennym Ministrem.

Z *Nantes* donoszą, iż w okolicach tego miasta zbroyne kupy zgromadzać się zaczynaią; rozkaz dany Xężom nieprzyśpieszył im ustępowania z kraiu, lud oburzył. Woyska Republikantskie stoiące w Prowincyi zewsząd razem ruszyły; iuż nawet w niektórych mieyscach spokoyność iest przywrócona. Nie dość na tym. Cała *Bretannia* zagrożoną iest nowym rozruchem. Codziennie emigranci na ląd wysiadaią, naywięcey w *Esquire*; okręta *Angielskie* dostarczalą im oręża i ammunicyi. Dawni *Szuanow* Naczelnicy domy swoie opuszczaią. Sławny *Rickard* bawiąc na morskim wybrzeżu, wszystko rozrządza. Lud wieyski nie wie czego się lękać lub spodziewać.

Z *Lionu i Marselli* żadnych iuż listow nie mamy. Wnoszą z tąd niektórzy, iż w tych miastach stać się musiało co ważnego. Nie ma iednak pewności, ażeby *Massena i Joubert* tam się znaydowali. Bliski rozpoczęcia woyny *Buonaparte*, nie mógł naylepszych diwizyi usuwać tak daleko. Na sessyi wczoraySzey Rada 500. *uchwaliła* 2. tyś: liwrow pensyi dożywotniey matce poległego Generała *Marceau*. Wniesiono potym, ażeby zgromadzenie Prawodawcze wyraźnie zaprzeczyło rozsianym niedawno pogłoskom, iż sessye Rad Narodowych miały bydź zalimitowane aż do wiosny, gdy *wakacye* mieć mieysca nie mogą aż po zawartym pokoiu powszechnym. Do decyzyi iednak nie przyszło; lecz na tomiast postanowiono, iż odtąd w dni dziesiątkowe sessyi iuż nie będzie.

Generał *Badouville* uwikłany w spisek, do którego miał *Pickegru* należeć, został aresztowanym. Ten to iest podobno, który w r. 1794. przy końcu wiekopomney kampanii odebrawszy rozkaz wskazania drogi ciągnącym kolumnom, z nich iedney wyznaczył na karcie topograficzney bieg rzeki *Escaut* rozumieiąc, iż to iest bity gościniec. Ztąd po dziś dzień armia północna rzekę *Escaut* nazywa: gościńcem Generała Badouville. Powiadaią, iż Generał *Augereau* wyznaczony iest na Kommendę armii *Sambry i Mozy*: *Bernadotte* północney hetmanić będzie.

z Madritu 25. Sierpnia z Gazety Berlińskiey.

Odebraliśmy dokładne opisanie strasznego ziemi trzęsienia w *Ameryce* południowey. Niektóre tego przypadku szczegóły wypisuiemy z listu datowanego w *Quito* 20. Lutego.

Trzęsienie ziemi zaczęło się d. 4. t. m. i trwało w niektórych Powiatach aż po dziś dzień. Nie znayduiemy prawie w dzieiach, ażeby który narod klęski tak okropney doświadczył, iak Prowincye nasze *Tacunha Ambato, Riobamba, Alausi, Chimbo, i Quito*. Wszystkie w tych stronach budowle zwalone; ułomki rozsypane i z ziemią zmieszane. Wulkan *Motas* otworzył się we środku wyrzucaiąc ogień straszliwy, wstrzęsły się okoliczne góry, tak dalece, iż z iednych leciały piasek i kamienie, z drugich, dym, płomień, i lawa; z innych naostatek woda nakształt wielkiey

rzeki. Temi zalane i zniszczone zostały, wsie i misteczka okoliczne; na wielu mieyscach człowiek ieden w życiu nie został.

W klęsce tak powszechney, gdy ziemia otworzyła wnętrzności swoje, ukazała się gdzie niegdzie wielka obfitość złota; lecz gdyby go nawet znaleziono naywięcey, nie nadgrodzona jest strata kraju ślicznego, i tysiącow ludu. Wiele osob zgineło, zgadnąć niepodobno. W *Tacunha* z głodu teraz umierają i pragnienia, ponieważ wody powszechnie w całym kraju są zepsute. Rozchodzi się pogłoska, iż *Indyanie* chociaż nieszczęściem dotknięci, bunt podnoszą, lecz o tym nie ma pewności. Miasto *Riobamba* górą *Culsa* przywalone zostało. Kamień na kamieniu nie został. Ulice zamieniły się w rzeki siarczyste, rynki w otchłanie. Nie jeden dom, który się znaydował na górze, stoi dziś na dolinie; co dziwnieysza, niektóre z mieysca na drugie się przeniosły bez żadnego uszkodzenia. Nikt jednak do własności powracać nie śmie. Wielość trupow i ścierwa niepogrzebionego lękać się każe powszechney zarazy.

Z Wenecyi 15 *Września z Gazety Frankfortskiey.*

Generałowa *Buonaparte* dnia wczorayszego była na teatrze; przytomni *Wenetowie i Francuzi* witali ją z uszanowaniem; lud radośne okrzyki powtarzał. Dziś *Pisani* Ambassador Rzpltey w *Paryżu* pod czas naszey rewolucyi dawał bal wspaniały. Kilka dni temu *Franzini* Administrator *Mantuański* stanąwszy przed naszą municypalnością, oświadczył chęć swoich współziomkow zjednoczenia się z *Wenetami*. Prezydent zapewnił go, iż znaszey strony żadney w tym nie ma trudności; czekać tylko trzeba wyroku Generała *en Chef*, który jak wiadomo, część Xięstwa za rzeką *Oglio* leżącą już przyłączył do *Rzpltey Cisalpińskiey*: Odebraliśmy tu wiadomość potrzebującą potwierdzenia, iż *Basza* Powiatu *Janina* zapomniawszy na wierność Panu swojemu należną, przyjął do kraju *Francuzow*, którzy tam *drzewo wolności* wszczepili. Generał *Austryacki Mack* przeyrzawszy armią na granicach naszych rozłożoną, udał się do *Wiednia*. Wnoszą ztąd niektórzy iż pokoy między *Francyą i Cesarzem* jest pewny; bo gdyby woyna miała nastąpić, Wodz który plan kampanii ułożył i sam wykonywać będzie, nie mogłby się oddalić z obozu. Inni twierdzą, iż negocyacye w *Lille i Udine* albo razem koniec wezmą szczęśliwy, albo też razem zerwane będą. O ścisłey przyjaźni *Wiedeńskiego z Dworem Londyńskim* nie ma żadney wątpliwości.

D. 10. ogłoszono w mieście naszym rozkaz Generała *en Chef* podpisany przez Szefa Generał-Sztabu *Berthier*, zabraniający wywozić zboże morzem gdziekolwiek, lądem zaś do *Tirolu*. Wolny jest onego *transport* do naszych przedtym Prowincyi lądowych i do *Lombardyi*. *Municypalność* tymczasowa zaleciła wszystkim obywatelom mieć świadectwo urzędowe dla większego ich osob ubespieczenia. Wczora Gwardye Narodowe *Weneckie* manewrowały w obecności Generała *Berthier*, który, ile doskonały sędzia, okazał ukontentowanie swoje, widząc liczną młodzież ochoczo sposobiącą się do bronienia Oyczyzny. Jutro będzie wspaniała illuminacya wielkiego kanału; wszystkie barki i gondoly będą oświecone.

Czyniemy to wszystko dla przypodobania się i uczczenia Generałowey *Buonaparte*, która za dni kilka wyjeżdża do *Udine* do małżonka swojego. Kosztowne uczty, biesiady, widowiska, i rozrywki, które dla niey czynić musiemy, nie są dowodem szczęścia naszego i dostatkow. Nędza tu owszem naywiększa i ubóstwo; żywność mianowicie trzykroć jest drozsza niżeli była przed wkroczeniem do miasta *Francuzow*. Niedostatkowi skarbowemu podobno zaradzić nie można będzie, jak odzierając Kościoły nasze z ozdob starożytnych. Kontribucyom końca nie masz.

Z Mediolanu 16 *Września z Gazety Leydeńskiey.*

Bliscy jesteśmy wielkich przypadkow. Pokoy wnet będzie podpisany, lub wybuchnie woyna od zakończoney okropnieysza. *Buonaparte* lustrując temi dniami wszystkie armii swoiey Diwizye, które znalazł w stanie naylepszym: żołnierze, powiadał, za dwa naydaley miesiące, albo chwalebny pokoy wam dozwoli oglądać progi oyczyste, albo zaprowadzę was pod mury *Wiedeńskie*. Rycerstwo głos Wodza wszędy przyjeło z radosnym okrzykiem. Odnowienie jednak woyny zda się dziś do prawdy podobnieysze, niż prędki pokoy. Generał *en Chef* dwie wydał proklamacye, do armii *Włoskiey* jedną, drugą do armii *Kellermana*, niedawno rząd om jego poddaney, która 30 tysiącami żołnierza z Prowincyi południowych wsparta, ogromną siłę pierwszey równą formować będzie; w obódwuch silnie, jak zwykł i umie, zagrzewa rycerzow swoich do mężnego postępowania w potrzebie, pamiętając na chwalę w dawnieyszych nabytą kampaniach.

Oprócz dwóch armii pomienionych, stawić będzie przeciw nieprzyjacielowi *Buonaparte* siłę jeszcze nową. *Cisalpińskie* i *Cispadańskie* legiony, regularne woyska i gwardye *Weneckie* podobno też i Król Jmść *Sardyński* będzie zniewolony według traktatu przystawić żołnierza *Francuzom* tysięcy 10, które według naypóźnieyszych wiadomości gotują się do marszu. Straż *Włoskiey* ziemi nie wielkich sił potrzebuje; odarte ze wszystkiego narody, bez osobliwszego przypadku, o rozruchach myślić nie zechcą. *Genueńska* też insurrekcya koniec wzięła spodziewany. Trzech naczelnikow rozstrzelano; inni w liczbie znaczney czekają wyroku. Do *Novi* d. 13. przybyła armii *Francuzkiey* kolumna, która też podobno załogą staue w mieście stołecznym.

Nro 4.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 13. PAZDZIERNIKA ROKU 1797. W PIĄTEK

Dokończenie z Mediolanu.

Direktoryat *Cisalpiński* ogłosił następujący rozkaz Generała *en Chef*; „ Oddalony dziś „ jest m od *Mediolanu*; w niebytności mojey „ zdarzyć się mogą interessa naywaźnieysz ; „ do mnie tym czasem władza Rzpltey należy „ Prawodawcza; tę zlewam na 4 Deputacye, „ Konstitucyiną, Woyskową, Skarbową„ i ·u- „ bliczney instrukcyi ; razem zebrane decy- „ dować o wszystkim powin·y, za poprze- „ dzającym Direktoryatu *Cisalpińskiego* ostrze- „ żeniem, iż rzecz jest ważna i zwłoki nie „ cierpiąca. „ ' Z *Rzymu* donoszą, iż nowy *Rzp.tey Francuzkiey* Ambassador *Józef Buonaparte* był d. 4 *Oycu S.* prezentowany przez Kardynała Sekretarza Stanu, i na tey audiencyi złożył ratifikacyą traktatu podp sanego w Tolentino.

Z Genui 12 *Września z Gazety Berlińskiey.*

Spokoyność przywróconą została miastu i krajowi naszemu. Wysłane są woyska d *Polcevera, Chiavari Fontabona,* na rozbrojenie pospólstwa; co, jakeśmy się dowiedzieli, przyszło do skutku bez żadney trudności po wygraney niedawno batalii. Liczba Szlachty aresztowaney wynosi osob 60; nie mało też Duchownych zaprowadzono do więzienia. Powiadają niektórzy, iż insurrekcya u nas potłumiona cząstką jest wielkiego spisku sklejonego na wypędzenie ze *Włoch Francuzow*. Miał on wybuchnąć razem we wszystkich miastach, do których poniewolnie demokracyą wprowadzono, w samym nawet *Mediolanie*. Prawdziwych tego dzieła sprawcow nie prędko mieć w ręku będziemy, jeśli prawda jest, iż chcąc bydź teraz od przypadkow bespiecznemi; później zaś z cudzey pracy korzystać, w mieście *Pisa* obrali mieszkanie.

D. 7 wraz po zwycięzeniu powstających rokoszanow, Minister *Francuzki Faypoult* notę podał rządowi tymczasowemu Rzpltey *Liguryiskiey*, domagając się, ażeby nie mieszkając przystąpiono do ukarania Naczelnikow schwytanych na gorącym uczynku. Jeśliby zaś rząd czynił zwłokę naymnieyszą, grozi Poseł, iż sam rozkaże wziąć wino wa·cow, i żołnierskim obyczajem podda sądowi woyskowemu; ponieważ ich post pk m zuc wałym obrażoną jest *Rzpla Fran zka*, która wzięła pod opiekę rząd, narod, i przysłą *Liguryi* Konstitucyą. Zatym nasi wyznaczyć musieli sąd woyskowy z 5. obywat l w złożony. Skarb Rzpltey nie może już dostarczyć wielorakim kraju potrzebom i wydatkom; postanowiono 21 bogatszych Klasztorow skassować.

Z Mantui 13 *Września z Gazety Frankfortskiey.*

Na mocy nowego rozkazu Generała *en Chef*, zacęto śpiesznie pracować około przysposobienia miasta i twierdzy naszey do naylepszey obrony. *Roland* Szef Inżenierow armii *Włoskiey* przełożony jest nad dziełem ważnym w zbiegu dzisieyszych okol czności. Mieszkańcom zalecono, ażeby z nich każdy na d. 22. t. m. miał w domu przepisaną miarę zboża i wszelkiey żywności na długieg. przypadek oblężenia. Od dwóch tygodni wyszło ztąd kilka transportow art lleryi, i mnóstwo niesłychane wozow ammunicyinych ku *Austryackiey* granicy. General *Desaix* od armii *Renu i Mozelli* dawniey do nas przybyły, jak się teraz domyślamy, zesłany od Generała *Moreau* dla porozumienia się z Generałem *en Chef* armii *Włoskiey*, względem spisku w *Alsacyi* i we *Włoszech* razem odkrytego, z *Udine* wyjechał do *Paryża*.

z Udine 17. *Września z Gazety Frankfortskiey.*

Co się stało na konferencyach odprawionych iuż kilkunastu, nie wiadomo; to rzecz widzialna, iż prędzey woyny niż pokoiu spodziewać się należy. Czekamy za dni kilka powrótu z *Wiednia* Generała *Meerfeld*; ten przywiezie odpowiedź ostateczną *Cesarza Jmści*. Około twierdzy *Palmanuova* pracować nie przestaią. Jutro suchary dla całey armii gotować zaczynamy. *Francuzkie* diwizye z wolna postępuią naprzod, zmierzaiąc ku *Austryackim* granicom; powszechne iest między żołnierzem rozumienie, iż woienne czynności w ·ótce będą rozpoczęte. Cieszy się Rycerstwo, lud narzeka.

z Inspruck 16. *Września z Gazety Berlińskiey.*

Listy z granic *Tirolu* południowych odebrane zapewniaią, iż zgromadzeni w *Udine* tr n obu M n strowie Pel omocni, iuż się zgodzili na wszystko; a woyska *Cesarskie* wezo-

ra miały wkroczyć do *Weneckich* Prowincyi. Lecz *Buonaparte* oświadczył nadfąc dziś ie, iż nowych czeka instrukcyi z *Paryża*. Ten Wódz iest zdrowia słabego; częste krwi płynienie stan iego pogorszyło. Tym czasem *Austryacy* stras ne czynią przygotowania; z prowadzaiąc do obozow cięższą Artilleryą i ponrony. General *Laudon* korpus sobie powierzony zaczoł sposobić i opatrywać we wszystko, iak gdyby straż armii przednią miał trzymać.

z *Colonii* 19. *Września* z *Gazety Courier du Bas-Rhin.*

Nie ma iuż wątpliwości naymnieyszey, iż ogłoszenie *Rzeplitey Cisrenańskiey*, tak dawno uproiektowane, dziś uskutecznione, ma ścisły związek, i skutkiem iest wiadomego *Jakobinow* ukl du, przedzielen a *Francyi* od postronnych Mocarstw Republikantami ościennemi. Y nie trzeb rozumieć żeby na tym przestali co się iuż stało, ieśli mocney nie znaydą tamy. Tak we *Włoszech* po *Cispadańskiey Cisalpińska* utworzoną została; u prowadzon rewolucyą do *Genui*, *Wenecyi* &c. Toż samo nastąpić może w *Niemczech*. Akt uroczyście pod hasłem i w obecności Wodzow *Francuzkich* odprawiony otworzył nam oczy. Naygorliwszy przyiaciel Direktoryatu dziś nie śmie ręczyć za całość *Rzesz*y traktatem przedugodnym warowaną, i iey nierozdzielność.

Dziś i dnia wczorayszego w *Juliers* i *Aix-la-Chapelle*, mniemaną wolność mieszkańcom narzucić miano, w *Bonn* znacznieysi obywatele wysłali do rządu Deputowanych, z protestacyą przeciw *Cisrenanizacyi*; lecz ich Kommissya słuchać nie chciała. W mieście naszym nowy magistrat zaczoł urzędowanie swoie wykonawszy *dobrowolną* przysięgę, iż nayściśley pełnić będzie roskazy *Rzeplitey Francuzkiey*. Lud który zaszłych odmian ani pochwalił ani też odrzucił, dwie okoliczności z d. 17 zachował w pamięci. Pierwsza iest, iż suchą iedlinę *drzewem wolności* nazwaną, przywiązano do latarni, aż by stała tym mocniey. Druga: iż rewolucyoniści zaszczepiwszy drzewo pomienione, poszli z krzykiem na rynek *Julich Platz* zwany. Stała pośrzod onego kolumna r. 1686 postawiona na rozwalinach domostwa nieiakiego *Julich* zclętego za to iż zbuntowawszy pospólstwo przez 3 l ta w kraiu łotrował. Na wierzchołku leżącą głowę bronzową, laurem uwieńczono, i noszono, po wszystkich ulicach.

z *Semlina* 7. *Września* z *Gazety Krakowskiey.*

Podróżni z kraiow *Tureckich* powracaiący zapewniaią iednogłośnie, iż między pospólstwem panuie tam wielka niespokoyność, niesmak, i tęsknota, które wielkich odmian w rządzie spodziewać się każą. Jakoż wszystkie okolic ności, dobrze zważaiąc, zdaie się iż osobliwie w *Grecyi*, prędzey niż można pomyślić, straszny powstanie rozruch. Ministerium *Ottomańskie* postrzegło dziś po czasie, iak niezgodne było z polityką i dobrem Monarchii dobre w roku zeszłym przyięcie *Francuzow*, którzy w nadto znaczney liczbie przypuszczeni, wielu mieszkańcom wrazić potrafili prawidła wolności i równości w czasie dosć krotkim. Na granicach iednak *Węgierskich* nic podobnego nie widziemy. *Basza Belgradzki* utrzymuie dobry porządek i spokoyność; chce, iak mówią poznać formę rządu naszego.

Po zaięciu wysp niegdy *Weneckich*, *Corfou Zante* i innych, Ambasador *Francuzki* w *Constantinopolu* żądał u wysokiey *Porty*, ażeby mieszkańcom nie broniło by to brać żywność potrzebną w portach *Morei*, *Aubert Dubayet* wmówić potrafił *Diwanowi*, iż poczynione przez *Francuzow* odmiany we *Włoszech*, szkodliwych spokoyności sąsiedzkiey skutkow nie sprawią. Jednakże *Sułtan* przykazał, ażeby *Hassan* niedawno podniesiony do stopnia Baszy *Morei*, ciągle mieszkał w Prowincyi swoiey, pilnie zważaiąc poruszenia i obroty *Grekow* i *Francuzow*. *Raschild Effendi* powrócił znowu do Ministerium. Zawiadować będzie interessami zagranicznemi. Nie wiele iest w *Turcyi* ludzi iak on oświeconych Według ostatnich wiadomości, *Mehemet Kan Rządca Perski* został zabity w mieście *Chack*; pierwszy Minister o śmierć go przyprawił Dotąd niewiadomo, kto Króiestwem rządzić będzie.

Z Carlsruhe 18 *Września z Gazety Frankfortskiey*

Wyszło od naywyższego rządu zaleceenie do wszystkich urzędnikow kraju *Badeńskiego*, ażeby Emigranci *Francuzcy* w znaczney dość liczbie uciekaiący z Oyczyzny, iakiegożkolwiek bądź stanu, nie gdzie indziey, iak tylko w domach gościnnych przyimowani był; stosuiąc się zaś do traktatu z *Francyą* w roku zeszłym podpisanego, dłużey nad 48 godzin bawić nie maią. Przez *Bazyleę* przeszło ich 8 z okładem tysięcy, i ieszcze coraz większe tłumy nadchodzą. Zprowadzeni do kraju od swoich stronnikow, którzy im odmianę losu obiecywali, unikaiąc dziś prześladowania mściwych *patriotow*, uciekaią z pośpiechem niewypowiedzianym. Stan ich okropny łzy patrzącym wyciska *Szwaycarowie* żadnemu dać niechcą wolnego w siebie schronienia. Rezydent też *Cesarski* wzbrania się dawać paszportow.

z *Offemburg* 23. *Września z Gazety Berlińskiey.*

Wczora zgromadziło się woyska *Francuzkiego* 12. tyś: między miastem naszym i *Appenweyer*; tam uszykowane z wielka okazałością obchodziły pamiątkę założenia Rzeplitey. Szkodowały na tym nie mało *Niemieckie* Prowincye. Obywatele wszystko żołnierzowi dostarczać musieli. My zaś z okolicznemi wieśniakami na roskaz Wodzow Republikantskich wydaliśmy zesłanym Kommissarzom broń, iaka tylko w domach znaydować się mogła.

z *Manheim* 22. *Września z Gazety Berlińskiey.*

Wczora wiecz rem *Arcy-Xże Karol* z obozu pod *Ludwigsburg* przybył do *Schwetzingen*. Tam stoiące woyska oglądał, i trzy dni ćwiczył w wielkich manewrach. Tu zaś podobne ćwiczenia zaczną się d. 25. i trwać będą blisko tygodnia.